ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔՍԱՆԵՒՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՇԱԲԱԹ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1865 — ԹԻՒ 764

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Եւրոպիոյ լրագիրները զանազան մեկնութիւններ կուտան 'ի վերայ ճանապարհորդութեանը՝ զոր Բրուսիոյ կառավարութեան արտաքին գործոց տեսուչ և առաջին պաշտօնեայ մսիւ տը Պիսմարք ըրաւ 'ի Պիարից և 'ի Փարիզ, ուր քանի մը անգամ խորհրդակցութիւն ունեցաւ արտաքին գործոց տեսուչ մսիւ Տրուէն տը Լուիին հետ: Մսիւ տը Պիսմարք, որ շատ մարդասիրութեամբ ընդունուեցաւ Գաղղիոյ կառավարութենէն, պատիւ ունեցաւ նաև Նաբոլէոն կայսեր ներկայանալու:

Հաւանականաբար, Բրուսիոյ քաղաքական ընթացքը զոր պատասեր լրագրութիւնները կըդատապարտեն միշտ, անհաճոյ երևցած չէ Գաղղիոյ կայսերական կառավարութեանը. ուստի մսիւ տըՊիսմարք պէտի կրնայ ապահովութեամբ յառաջ տանիլ իւր դիտաւորութիւնները և Կասթէյնի մէջ Շլէզվիկ-Հոլշթայնի դքսութեանց բաժանման վրայօք Աւստրիոյ հետ ըրած դաշնադրութիւնը կատարելապէս 'ի գործ դնել. այսինքն Շլէզվիկը և ուրիշ երկիրներ՝ որ Տանիմարքի կըվերաբերէին, միաւորել Բրուսիոյ հետ:

Ստոյգ է որ գերմանացի երեսփոխանները մտերմ գումարուեցան Ֆրանքֆորթի մէջ, և այս ժողովը՝ որ 263 հոգիէ բաղկացեալ էր, այնպիսի որոշումներ ըրաւ որ բոլորովին հակառակ են Բրուսիոյ կառավարութեան քաղաքական ընթացքին, այսու ամենայնիւ տարակոյս չկայ թէ նոյն որոշումները պէտի չկրնան արգիլել Շլէզվիկի դքսութեան միաւորութիւնը Բրուսիոյ հետ, որ այսօրուան օրս Գերմանիոյ ամենէն զօրաւոր տէրութիւնն է. հետևաբար իւր յառաջ բերած իրաւունքը լաւագոյն պիտի ըլլայ միւս երկրորդական տէրութեանց իրաւունքէն:

Աւստրիոյ մէջ հասարակաց ուշադրութիւնը Հունգարիոյ խնդրոյն վերայ ամփոփեալ է, որ կըյուսացուի թէ յաջողութեամբ պիտի վերջանայ. ըստ որում Հունգարիայի ազատասէր կուսակցութեանց գլուխները բոլոր ճգամբ կաշխատին երախտագիտութեամբ համապատասխանել կայսերական մարդասէր խնամոցը, զորս Նորին Վեհափառութիւնը ունեցաւ Հունգարիայի ազգայնութեան քաղաքական արտօնութեանց նկատմամբ:

Վաճառականութեան վերատեսչութիւնը Վիէննայի երկաթուղի ծովապետին յանձնուեցաւ: Այս պաշտօնաբաշխութիւնը կըցուցնէ թէ Աւստրիոյ կառավարութիւնը միտք ունի առևտրական նաւուց վիճակը լաւցնել և նաւարկութիւնը՝ կարելի եղածին չափ յառաջ տանիլ և ծաղկեցնել:

Կըհաստատեն թէ Աւստրիոյ և Իտալիոյ մէջ կարևոր բանախօսութիւններ տեղի ունեցան միջնորդութեամբ Գաղղիոյ կառավարութեան: Աւստրիոյ տէրութիւնը կուզէր բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել Իտալիոյ հետ, առանց նախապէս ճանաչելու և ընդունելու իտալական թագաւորութիւնը: Բայց Իտալիոյ կառավարութիւնը չընդունելով այս տեսակ առաջարկութիւնը, բանախօսութիւններն յաջող վախճան մի չունեցան:

Գաղղիոյ պաշտօնական օրագիրը՝ Մոնիթէօր անուն, երկար տեղեկագիր մի կըհրատարակէ, զոր մսիւ Տրուէն տը Լուի, որ արտաքին գործոց տեսուչ է, և մսիւ Պէհիք, որ վաճառականութեան պաշտօնեայ է, յուղարկած են Նաբոլէոն կայսեր:

Այս տեղեկագիրը կըծանուցանէ թէ քոլէրան Մէքքէի ուխտաւորները բերին Եգիպտոսի մէջ, ուսկից տարածուեցաւ Թուրքաստանի երկիրները ինչպէս նաև Եւրոպայի զանազան կողմերը: ուստի հարկ է, կըսէ նոյն տեղեկագիրը, դեսպանական խորհուրդ մի գումարել, որուն պաշտօնը ըլլայ քննել և առաջարկութիւններ ընել 'ի բարեկարգութիւն առողջութեան ժողովոց Արևելքի մէջ, որպէս զի կարելի ըլլայ քոլէրային վերադարձը արգիլել:

Հոկտեմբերի 5ին ըստ տումարի, Շուէդի պարանոցը բանալու ընկերութեան բաժանորդները 'ի ժողով գումարուեցան Փարիզի մէջ: Մսիւ տը Լէսէփ, որ այս տիեզերական ընկերութեան տեսուչն է, պատուական ատենախօսութիւն մի ընելով զանազան օգտակար տեղեկութիւններ տուաւ այս մեծ գործոյն վրայօք, և իմացուց թէ Ընկերութիւնը տակաւին 180 միլիոն ֆրանք ունի, և թէ փոքրիկ նաւարկութեան ջրանցքը, որ պիտի սկսի բանիլ 1866ին, փոխադրութեան շահաւէտ շարժում մի պիտի մատուցանէ Ընկերութեանը համար՝ և օգտակար՝ վաճառականաց համար: Իսկ մեծ նաւարկութեան ջրանցքը 1868ին պիտի լմըննայ ըսաւ: Ժողովը իւր կատարեալ հաւանութիւնը տուաւ մսիւ Լէսէփին տեղեկագրութեանը:

Իտալիոյ ժողովուրդը և կառավարութիւնը զբաղեալ են միշտ երեսփոխանական ընտրութեանց վրայօք. որոնք ամսոյս վերջերը կըլմըննան և բարլամենթը կըբացուի: Տակաւին յայտնի չէ թէ երեսփոխանական ժողովոյն մեծագոյն մասը ինչ դիտաւորութիւն պիտի ունենայ Հռոմի խնդրոյն վրայօք. ուստի կերևի թէ կառավարութիւնը՝ նոյն դիտաւորութիւնը իմանալէ ետև ձեռք պիտի զարնէ բանախօսութիւնները նորոգելու Քահանայապետական կառավարութեանը հետ:

Աքուլթի, Ֆօճիա, Սան-Սէվէրօ և Լուչէրա քաղաքաց եպիսկոպոսները անցեալները աղերսագիր մի յուղարկեցին Վիքթոր-Էմմանուէլ թագաւորին, որպէս զի թոյլ տայ իրենց՝ իւրաքանչիւրոք իւր վիճակը վերադառնալու: Նորին Վեհափառութեան պաշտօնեան տումակով մի իմացուց անոնց թէ իրենց վերադարձին արգելք մի չկայ. բաւական է որ լռութեամբ և առանց խռովութեանց 'ի գործ դրուի:

Օգոստոսի 14էն մինչև 'ի 20 Սեպտեմբերի ըստ նոր տումարի, 14 վանք լուծուեցան. որոց մեծագոյն մասը արանց յատկացեալ էր: Այս վանուց տեղուանքը նահանգաց քաղաքական հոգաբարձուաց հրամանաց ներքև դրուեցան, որոնք աշխարհական պաշտօնից վերաբերեալ օգտից համար պիտի գործածեն: Յիշեալ վանքերուն թուոյն մէջ շատ մեծամեծներ կըգտնուին. օրինակի համար Տոմէնիկեան կրօնաւորաց վանքը 'ի Նաբոլի, որ բերդի մը նմանութիւն ունի հին քաղաքին մէջ տեղը շինուած:

Կառավարութիւնը մօտ օրերս 50 հազար զինուոր

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի ՊԱՏԻՒ
ՅՈՐԵԼԵԱՆ ՀԱՆԴԻՍԻ
ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒԱՑ
ԲԱՆ

Նշանաւոր էր օրն, յորում ամօք յառաջ(1) զեալ եղև ինձ ընդ այլոց՝ զուարճականն տեսանել զհանդէս 'ի սրահի աստ: Եօթնևտասն անցին ամք 'ի ժամանակէ անտի, և ահա նշանաւորագոյն ևս եհաս օր, յորում և ես ինքն դարձեալ էբրու գեղեցիկ իմն հանդիպելով բաղդի՝ ականատես գտանիմ պատկառելւոյ ամբիք, գումարելոյ նոյնպէս 'ի տեղւոջ 'ի հանդէս ուրախութե:

Եթէ նշանաւորագոյն զվերջինս զայս համարիմ զօր, թուի թէ՝ ո՛չ արտաքոյ ուղիղ կշռութեանն և ո՛չ տարապայմանագոյն 'ի մէջ ածեմ կարծիս: Զանզի յառաջնումն անդ, կէտ նպատակի հանդիսին՝ հրապարակումն և նթ էր Նորոյ Կանոնադրութեանն, որով Լազարեանս Ճեմարանի Արևելեան լեզուաց՝ Լիկէոնի յաւելան իրաւունք այլովքն հանդերձ՝ 'ի բարեխնամն տէրութենէ: Իսկ որ յերկրորդումս կատարի ՅՈԲԵԼԵԱՆՆ անուանեալ տօնախմբութիւն, ո՛չ միայն զՃեմարանիս այսօրինակ զառընկալելոյ իրաւանցն ունի հաշուել հարկանել զարգանս և զօժանս 'ի բարեկ'րթ և 'ի լուսաւոր զատսխարակութիւն հազարաւորաց մանկանց, մերայոց և օտարաց յընթացս յիսնամեայ ժամանակի, այլև 'ի Նոցանց իսկ կատարելոց որոց զշնորհապարտ զգացմունս բովանդակէ բանն այն անվրէպ որ 'ի կենդանի ողջոյն ասէ՝ ամենայն Ռուսաց, և զվերայն, զհայրենասէր պայծառափայլ Լազարեան Տոհմի. յորոց առաջինք արժան ամենայնիւ գտան զինքեանց իրեանց հզօր թևարկութեամբ հանել յասպարէզ զերախտաւոր զայս տուն վարժութեան. և վերջինք ո՛չ դադարեցին յարատևակ ջանիւք և մեծափայլ հոգածութեամբ, մանաւանդ թէ և մեծագումար դրամոց նուիրմամբք(2), որպէս հիմնարկութեան տորին՝ և պահպանութեանն յոյսոր, նոյն և միշտ պայծառութեան և օր քան զօր յառաջատութեանն յորդորելով նպատամասամբք հանդիսանալ:

Եւ զի յիշատակեցան արդ Լազարեան տոհմին պայազատք իւրև նշանաւորք արդարև 'ի դասու բարերարաց սորին, հարկ 'ի վերայ կայր և զայն իսկ ցուցանել եթէ ո՛ 'ի նոցանէ՝ յո՛ր յաջորդոյ կամ 'ի կենդանողական վասն սորա պատրաստել. քանզի, ըստ փորթամնշորհին մերոյ հանճարեղ առացածի: «Ոչ ինչ այնպէս նշանաւոր առնէ զմարդ, որպէս առաքինութեանցն հանդէս»: Բայց զայս այժմ չտանի տեղիս: Շատանալ պիտի ուրեմն Ճեմարանիս և եթ համառօտ նկարագրաւ, խօսելով զհիմնարկութենէ սորին, զկրթութեան և զօգտից:

Լազարեանս Ճեմարան Արևելեան լեզուաց, կառուցեալ յամին 1815 'ի ներգործական պետական խորհրդականէ տէրութեան և 'ի Հասընկալ ասպետէ հրամանատար կարգի սուրբ Յովհաննու Երուսաղէմացւոյ, 'ի կամսէն Յովհաննէ Լազարեան, յապահովս կացուցաւ այնպէս կարևոր շինուածովք, և գլխովք դրամոյն՝ զորս ընդ ժամանակս ժամանակս նուիրեցին թէ նոքին իսկ հիմնադիրքն և թէ բարենախանձ ժառանգաւորք նոցին, մանաւանդ երկուքին համավասակ ամոլքն՝ Յովհաննէս և Խաչատուր Յովակիմեանք—Լազարեանք, որոց յանձնեալ էր 'ի սկզբանէ անտի (յամէն 1818) և պաշտօնն հոգաբարձութեան:

Յամին 1825, եմուտ Ճեմարանս ընդ հովանաւորութեամբ օգոստափառ կայսերացն Ռուսաց. և յայնմ հետէ սկսաւ պայծառանալ և բարձրանալ եթէ ուսումնական առարկայիցն մասամբք, և եթէ իրաւանցն յաւելուածովք: Յամին 1835, դասեցաւ յերկրորդ կարգի արքունի վարժարանաց՝ զնոյին ընդունելով զիրաւունս: Արդ յամին 1848, 'ի բարձրագոյն ևս ամբարձաւ յաստիճան, դասելով յառաջնումն կարգի, և ընդունելով 'ի

(1) Յամին 1848:

(2) Զխտրաքանչիւր ուրուք 'ի Լազարեանց զառանձին առանձին նուիրաբերութիւնս եղեալս յամէն 1851, կարէ տեսանել ցանկացողն 'ի յօրինեալն յիշեն յիշատակարանի Լազարեան տոհմի, որ տպագրեալ է յամին 1856: Մնայ աստանօր յիշատակել եւ զայլ կրկին նուիրաբերութիւնս արարեալս յետ այնորիկ (յանցեալ՝ 1864, եւ յայսմ՝ 1865 ամի) 'ի հոգաբարձուէ ճեմարանիս, 'ի ներքին խորհրդականէ եւ ասպետէ 'ի Խաչատրոյ Յովակիմեան Լազարեան, եւ յամուսնոյ նորա 'ի կատարինեայ Մանուկեան: Առաջինն 'ի նուիրաբերութեանցս՝ է 10,000, եւ երկրորդն՝ 200,000 ռուբլեաց արծաթոյ:

արձակելով՝ իրենց հայրենիքը պիտի յուղարկէ ։ Ասոնք ընդհանրապէս 1860 տարւոյն զօրաժողովին կարգին և ուրիշ կարգաց կըլերաբերին ․ որոնք 'ի զինուորութիւն հրաւիրուեցան , երբոր հեռղհետէ իրենց երկիրները Իտալիոյ թագաւորութեանը հետ միաւորուեցան յամին 1859և 1860 ․ Այս կարգադրութիւնը Թէպէտև չհամաձայնիր՝ Աւստրիոյ դէմ ըլլալու պատերազմի ձայներուն հետ , սակայն Իտալիոյ մէջ հաճելի եղաւ , 'ի պատճառս դրամական նեղութեանց ․ որոց մէջ կըգտնուի թագաւորութիւնը։

Ամերիկայի օրագիր մի հետևեալ վիճակագրութիւնը կըհրատարակէ ։

"Պատերազմը աչագին վէրքեր թողուց , կըսէ , Հարաւային նահանգաց մէջ․ մեր խեղճ երկիրը՝ կարծուածէն աւելի դժբաղդ ու տառապեալ է ։ Ահաւասիկ չորս տարուան պատերազմին՝ մարդոց ընկամամբ հաւասարակշիռը ․ որ հաւատարիմ աղբիւրներէ առնուած է ։

Վիճակք ․	Զինուորագրեալք ․	Մեռեալք ․
Ալապամա	120,000	70,000
Արքանսաս	50,000	30,000
Փլորիս	17,000	10,000
Ճորճիա	131,000	76,000
Քէնթուքի	50,000	30, 0)
Լուիզանա	60,000	34,000
Միսիսիբի	78,000	45,000
Միսուրի	40,000	24,000
Մարիլանտ	40,000	24,000
Հիւս․ Քարոլինա	140,000	85,000
Հարա․ Քարոլինա	65,000	40,000
Թէնէսիս	60,000	34,000
Թեքսաս	92,300	53,000
Վիրճինիա	180,000	105,000
	1,124,000	660,000

Չորս տարուան կռւոյն մէջ մեռնողներուն և հաշմանդամ եղողներուն թիւը՝ ինչպէս կըտեսնուի, 660,000 հոգիի կըհասնի ։

ՀԱԼԷՊԻ ԵՒ ԱՏԱՆԱՅԻ ԲԱՄԲԱԿԸ

Չորս տարի կայ , որ Հալէպէն ելած բամպակին քանակութիւնը շատ քիչ էր և հազիւ թէ ներքին սպառմանը կըբաւականանար ։ Առաջին անգամը , 1862ին,փորձ փորձեցին 1000 հակ Հալէպէն և 1000 հակ Ատանայէն Մարսիլիա յուղարկելու ։ Յետ այնորիկ բամպակին հունձը , որուն մեծագոյն մասը Եւրոպա կըյուղարկուէր , տարուէ տարի մեծապէս աւելցաւ ․ ինչպէս կըտեսնուի հետևեալ թիւերէն ։

Յամին 1862 Հալէպէն 1000 հակ բամպակ յուղարկեցաւ ․ որոց արժէքը 1,250,000 ղուրուշ կըներկայացնէր ․ Ատանայէն 10,000 հակ , որոց արժէքը 27,000,000 ղուրուշ կընէր ․ և Մարաշէն 500 հակ ․ որ 650,000 ղուրուշ արժէք ունէր ։

Յամին 1863 , Հալէպէն 10,000 հակ յուղարկեցաւ , որոց արժէքը՝ 22,500,000 ղուրուշ էր ․ Ատանայէն 70,000 հակ ․ որոց արժէքը 175,000,000 կընէր և Մարաշէն 6000 հակ , որոց արժէքը 13,500 000 կըներկայացնէր ։ Յամին 1864 , Հալէպէն 22, 000 հակ բամպակ յուղարկեցաւ ․ որոց արժէքը 17, 600,000 էր ․ Ատանայէն 65,000 հակ , որոց արժէքը 58,000,000 էր և Մարաշէն 5000 հակ ․ որ կարժէր 3,750,000 ղուրուշ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲԱՄԲԱԿԸ

Յիշեալ երկրին բամպակին հունձը տարուէ տարի աւելնալու վերայ է , ինչպէս կըտեսնուի վարը դրուած ցուցակէն ․ որով Հոկտեմբերի 1էն մինչև Մարտի 31 Աղէքսանդրիայէն Եւրոպա գացած բամպակին գումարը կիմացուի , հետևեալ ամաց մէջ․

1857–1858	·	·	·	51,745 հակ
1861–1862	·	·	·	104,076 „
1862–1863	·	·	·	130,501 „
1863–1864	·	·	·	203,808 „
1864–1865	·	·	·	267,966 „

Իզմիրի Անգղիոյ հիւպատոս մեծաշուք միստր Ռ․ Քէմպէրպէչ, որուն մարդասիրական զգացմունքը յայտնի է ամենուն , հետևեալ ամենաօգտակար յօդուածը յուղարկած է մեզ 'ի հրատարակութիւն ։

Երկաթախառն (ֆէրրիւժինէօ). Ջուրը ազդու դարման ու պահպանողական դեղ մըն է ընդդէմ խաշնամահու (էբիզօօթի) ։ Ամեն ագարակներուն մէջ ուր անասունները կըխմեն այս ջուրէն , ալաս կըմեան յիշեալ տարափոխիկ ախտէն ։ Ուրտեղ որ երկաթախառն ջուր չգտնուիր , երկաթի կտորուանք ձգելու է ջուրին մէջ․ և խաշնամահով ախտացեալ անասունը այս ջուրէն խմելով կրնայ բժշկուիլ։ Բոլոնիայի երկրագործները ժանգահար երկաթ կըդնեն ջուրի տաշտերուն մէջ, և այս կերպիւ իրենց անասունները կըպահպանեն հիւանդութենէն ։

Յայտնի է որ Բարձրագոյն Դուռը , կայսերական հրամանագրով, անցեալ տարի կանոնադրութէն մի հաստատեց վասն ընտրութեան Յունաց ազգային հոգաբարձուաց Իզմիրի ․

Այս կանոնադրութեան տրամադրութեանցը համեմատ՝ անցեալ տարի ընտրուած 10 ազգային հոգաբարձուները ամսոյս 4ին երկուշաբթի օրը իրենց առաջնորդարանը գումարուեցան , ուր ներկայ էին 40 Յոյն երեւելիներ , որոյմէ բաղկացեալ է ազգային ընտրողական ընդհանուր ժողովը ։ Այս ժողովոյն մէջ , որուն կընախագահէր գերապատիւ Մետրապօլիտը , և 'ի ներկայութեան տեղական կառավարութեան պաշտօնակալի մը , (որ այս տարի Իզմիրի ընդհանուր կառավարչին մուավին Նէճիպ—Պէյն էր ,) անցեալ-տարուան ազգային հոգաբարձուները՝ իրենց տարեկան գործողութեանց տեղեկագիրը և հաշիւները մատուցին ընդհանուր ժողովոյն , որ իւր գոհունակութիւնը յայտնեց ։ Յետ այնորիկ այս ընտրողական ընդհանուր ժողովը՝ 5 նոր ազգային հոգաբարձու ընտրեց գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ՝ փոխանակ հինգ հոգաբարձուաց՝ որոնք իրենց պաշտօնէն հրաժարեցան ըստ կանոնադրութեան ․

Նորընտիր հինգ ազգային հոգաբարձուներն են

Մեծարգոյ տեարք ,
Հաճի Նիքոլի Եանաքօղլու ,
Քիր Բաբաղօղլու ,
Իլիա Իլէզօղլու ,
Հաճի Միխ․ հաճի Ճիովանի ,
Նիքօլաօս Մարքիտիս ։

Անցեալ տարուընէ մնացած հինգ ազգային հոգաբարձուներն են

Մեծարգոյ տեարք ,
Տիմոսթէնի Պալթաճի ,
Ա․ Գասապօղլու ,
Անդոնիօս Ն․ Իսմանուիլ (Աքարըլը) ,
Ք․ Փօտոս ,
Եօրկիս Քօքինօս ։

Յունաց ազգային ամեն գործոց վարչութիւնը , տարի մը այս 10 հոգաբարձուաց խորհրդոյն յանձնուած է , ըստ կանոնադրութեան ․

Ամսոյս 6ին պատգամաւորութիւն մի , որ բաղկացեալ էր մեծարգոյ անձինքներէ , որոնք են պարոնայք Վուիթալ, Հէրսըն , Լափոնթէն , տոքթէօր Վաւտ Պէլիս , Տիւթիլ, Ջէրլթըն և Կէնաըն , յանձնեց առ մեծաշուք միստր Ռ․ Վ․ Քէմպէրպէչ Անգղիոյ հիւպատոսն Իզմիրի յանուն եւրոպացի բնակչաց քաղաքիս , հետևեալ շնորհակալութեան նամակը ․

Մեծապատիւ-տէր ,

Իզմիր , 9 Հոկտեմբեր 1865 Ն․ Տ ։

Մեք ստորագրեալ անգղիացի և ուրիշ բնակիչք Զմիւռնիոյ , քաղաքիս գործակալի պատաճառէն , պարտիմ թեամբ Տեառն , տարաժամու համար , առ Աստուածային նախախնամութիւնն խորին երախտագիտութեամբ լցուած , կըբողձամբ յայտնելու ձեզ մեր անկեղծ շնորհակալութեան զգացմունքը՝ ձեր անխոնջ աշխատութեանց , ձեր անհատուցանելի ջանիցութեան և ձեր վեհ անձնուրացութեան համար , զորս 'ի գործ դրիք յիշեալ զարհուրելի ախտին մեր մէջ եղած ժամանակը։

Ջենք զանցառլը յայտնելու նաև մեր հաստատ համոզումը , թէ ձեր անձնական աշխատութեամբը հի-

վերայ առաջնոյն առանձնաշնորհութեանց , որպէս մեբաղդոյնք ասացաւ , և զԼիկէոնի կոչումն՝ հանդերձ նորուն Լրաւամբք ։

'Ի ժամանակէ անտի մինչև ցայսօր , յընթացս եօթնեւտասն ամաց լիով վայելեաց և վայելէ Ճեմարանս զերաւունսն զայնոսիկ շնորհեալս 'ի բարեխնամն տէրութենէ ․ լիով և զարդիւնս նոյին վայելեցին յոլովագոյնք քան թէ սակաւք յաշակերտելոցն 'ի սմա, եթէ մերայինք և եթէ՝ օտարազգիք ։ Օգտուն մատակարարեալ յառաջ կարգս մերումս ազգի 'ի Ճեմարանէս՝ ցուցանի մանաւանդ այնու , զի 'ի ծոցոյ սորա ելին ամի ամի աշակերտք ո՛չ սակաւք՝ յետ զուամնց ընթացին աւարտելոյ կա՛մ 'ի Վարժարանական անուանեալ զասարանս , և կամ 'ի Լիկէոնի ։ Եւ 'ի նոցանց՝ է՛ որ զեկեղեցական կարգի ընկալեալ է զաստիճան ․ է՛ որ պաշտօնեայ է տէրութեան կա՛մ 'ի զինուորական կարգի և կա՛մ 'ի Քաղաքական ․ է՛ որ զվարժապետի ստանձնեալ է զպաշտօն յազգային դպրոցս ․ է՛ որ զքարտուղարի կատարէ զգործ յատենական տեղիս ։ Են և՛ որք յետ աւարտելոյ զուամունս 'ի Ջերորդ դասարանի Ճեմարանիս , մտեալ են յարքունական համալսարանս , ուր և աւարտեալ զարձեալ զամհմանեալ ընթացս ուսմանց , ընկալեալ են զվկայականս , ոմն՝ դժշկի , ոմն՝ զիրաւագիտի , ոմն՝ զմաթեմաթիկոսի եւյլն ։ Են դարձեալ և այնպիսիք՝ որք աւարտելով զընթացս ուսմանց 'ի Լիկէոնին՝ մտեալէն յԱրևելեան բաժինն նախարարութեան արտաքին գործոց , և զկնի մնալոյ անդ ամս երկուս , առաքեալ են 'ի դեսպանատունսն տէրութեան՝ որք 'ի Պարսս կամ 'ի Տաճկաստան , պաշտամամբ թարգմանչի կամ քարտուղարի ։

Արդ՝ եթէ յայս ամենայն ուղիղ աչօք հայեսցի որ , ինքնին իսկ տեսանէ՝ զի հոյակապ տունն Լազարեան , որպէս և այլուր ասացեալ է իմ , ո՛չ եթէ յերկիւղ և յետանգ , այլ՝ անդստին յաւուրց առաջնոց , օրինակ պանծալի հանդիսացեալ է ճշմարիտ ազգասիրութեան՝ բազմաձև բարերարութեամբքն առ իւր համազգիս ։ Բայց սակայն պարտ է խոստովանիլ և զայն , զի և Ռուսիա, հիւրամեծարն Ռուսիա , ո՛չ սակաւ ձեռնտու և խրախուսիչ զտաւ բարեգործացն յատարինաւ էաս սապաբիզի ։ Ոյր ազգաւ իցիմ ասել թէ Հայրենարն Ռուսիոյ , —փարթամացեալն ընչիւք , պերճացեալն փառօք, բարեպաշտեալն կենօք , ճոխացեալն իմաստիւք , հաշակեալն արուեստիւ , փառաւորեալն պատուով, մեծացեալն վեհապանծութեամբ , համբաւեալն քաջութեամբ, պանծացեալն ազնուազգութեամբ , —ամեն այսմիկ հիւրընկալս աշխարհի պարտի լինել շնորհակալ ։ Պատմութիւնն ինքնին տայ ինձ իրաւունս զայս ասել ։ Նախնիք մեր , յետ զվերջին հարուածն ընդունելոյ 'ի թշնամեաց աշխարհին մերոյ՝ յաղանց բարբարոսաց , այն է՝ 'ի Պարսից , յԱրաբացւոց , 'ի Թաթարաց և յայլոց , սկըսան թողուլ լքանել զհայրենիս , և տարադէմ գնալ անկանել յօտար սահմանս , այս է՝ 'ի Լեհս , 'ի Հնդիկս, 'ի Պարսս . . . . . , եւյլն ։ Այլ ընի՞նչ նորա յաշխարհն յայնոսիկ գտին ։ —Գտին միայն , այլ ո՛չ միշտ , զանգիտ բնակութիւն և զխաղաղ կենցաղ ։ Աստի՝ ո՛չ միշտ ․ քանզի երբեք երբեք և հարստահարեալ տառապեցան , նա՛ ամաչեմ ասել՝ կրեցին և հալածանս և բանադատեցան 'ի փոփոխումն ծիսից կամ հաւատոց ։ Գտին նորա 'ի նմդեհութեան վայրսն անդ զպիւրութիւն և եթ 'ի չահախնդրս սպառաղելոյ , այլ ո՛չ ընդունին և զկարևորն օժանդակութիւն տէրապետող ձեռին՝ առ ստացումն լուսաւորող զխտութեանց , առանց որոյ չէ՛ և չէ՛ հնար զխեալին գտանել զերջանկութիւն ։ Ռուսիա միայն զտաւ , որ առ Մեծաւն Պետրոսիւ , և յաւէտ ևս առ յաջորդօք նորա՝ առ Կատարինեաւ Երկրորդիւ և առ Պաւղոսիւ Առաջնով , զերկս տարածեաց մայրաբար՝ ընդունել սիրով զխարանդեալ որդիսն Հայաստանի , վասն ամենայնիւ լեալ 'ի նոցուն հաւատարմութիւն 'ի հպատակութեան , և յաւել ևս՝ վասնորոյ նոցա փոխարէն՝ տալ նոցա Կայսերագիր հրովարտակօք առանձնաշնորհութիւնս ազգի ազգիս , հանդերձ ազատութեամբ 'ի հայրենի կրօնիցն պահպանութիւն ։ Եւ թուի ինձ՝ թէ այս իսկ է պատճառ , զի և յետ ժամանակաց , 'ի վերջնումս զարու , փափագանօք և յօժարութեամբ զնեցին Հայք Պարսկաստանէ 'ի նահանգսն խաղաղացեալս ընդ զրօշակաւ Քրիստոնէական տէրութեանս ։

Արդ՝ եթէ նկատի լցէ՝ ըստ խմաստից ուրումն բանն Աստուածային տեսլ զործ՝ զկարգին զոլ օգտել բաղձաց , ո՛ որ ապա՝ վեհագոյն քան զյոլովս յարանց բարեգործաց՝ չխոստովանեսցի զարժանիւն անմահ յիշատակաց , զերկոսին ամօլն , զՅովհաննէս և զՅովակիմ Լազարեանս , որք պատուական քան զամենայն գործս զխնամակալութիւն համարելով՝ զանկապուտ զպրդ հօգւոյ և նմին ևս զոզուն հայրենեաց ցանկալով զարգացու-

ւանդայ և կարօտելոյ վերայ տարած հոգատարութիւնն, դ. և հսկողութիւննիդ, և ձեր խոհեմաբար անոնց բաժնած դրամական օգնութիւնը՝ որ ձեզի յանձնուած էր, և 'ի վերայ ամենայնի ձեր հանապազօրեայ ներկայութիւնը ամեն տեղ ուր որ վտանգը մօտալուտ էր կամ օգնութիւնը շատ հարկաւոր էր, ոչ միայն մեծապէս նպաստեցին մեր ամենէն աւելի տառապեալներուն բազմաթիւ անդամոց խեղճութիւնները թեթեւցնելու, այլև Նախախնամութեան ողորմութեամբը, շատերուն կեանքը ազատելու պատճառ եղան :

Այս բարեպաշտ առթիւ կը փութամք նաև մեր երախտապարտ շնորհակալութիւնները մատուցանելու տիկին Քէմպէրպէչին, որ ազնուաբար գործակից եղաւ ձեր ամեն մարդասիրական բարեգութ գործերուն. ուստի 'ի բոլոր սրտէ կըբաղձամք որ շատ տարիներ երջանիկ կենօք միշտ ապրիք և վայելէք այն ընդհանուր համարումը և յարգանքը, զորս խիստ արժանապէս վաստակած էք :

Յարգոյ մսիւ Ա. Կրէբուս նմանապէս (օմերաթիայ) բժիշկը, որ քաղաքիս մէջ քոլերան սկսած ժամանակը՝ նոյն ախտին դէմ շատ օգտակար տետրակ մի հրատարակեց, այս օրերս ուրիշ գաղղիերէն տետրակ մի եւս 'ի լոյս ընծայեց, որուն մէջ յառաջ կը բերէ և կապացուցանէ օգտակար արդիւնքը զորս ձեռք բերեր է օմերաթիայի պատուէրած դեղերը մատակարարելով քոլերայէն բռնուողներուն. և այս արդիւնքը նշանակութեան արժանի է. ըստորում իր նայած հիւանդներէն, որոնք քոլերայով տկարացեալ էին, հարիւրէն 7 կամ 8ը միայն մեռեր է և 92 կամ 93ը ազատեր են, ծնութեամբ օմերաթիայի դեղերուն :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մոսկուայէն Սեպտեմբերի 16 թուականով հետեւեալ ազգային տեղեկութիւններս կուտան մեզ :

Լազարեան Ճեմարանն Արեւելեան լեզուաց տօնեց իր հիմնադրաց Յոբելեանը, որ սկսաւ Սեպտեմբերի 12 ին, այժմեան հոգաբարձու Տ. Խաչատուր Յովակիմեան Լազարեան տօնախմբութեան օրը. պատարագ և գոհաբանական մաղթանք կատարելով Հայոց եկեղեցւոյն մէջ, որ առաջ քահանայն տէր Յարութիւն Կէօրգեանց խօսեցաւ առ աշակերտսն համառօտ քարոզ: Երկրորդ օրը (Սեպտ. 13) պատարագ և գոհաբանական մաղթանք կատարեցաւ (Ռուս աշակերտաց համար) Ռուսաց եկեղեցւոյն, որ կրօնուսոյց վարժապետն Ճեմարանի Ռուս քահանայն Բաղանսքի, խօսեցաւ բան առ աշակերտսն: Ժամը 12ին, Ճեմարանի գլխաւոր դահլիճին մէջ, որ զարդարուած էր գեղեցիկ ծաղիկներով և ծառերով, ժողովեցան հրաւիրեալքն 'ի տօնախմբութիւն, և հանդէսն սկսաւ ընթերցմամբ ընդարձակ պատմութեան յիսնամեայ կենաց Ճեմարանի, որ գրեալ էր Ռուս լեզուաւ 'ի տեսչէն Ճեմարանի 'ի պարոն Գէորգայ Քանանեանց: Յետ նորա պարոն Զարմայր Մսերեանց ընթերցաւ հայերէն ճառը կրօնուսոյց վարժապետի Մաղաքիայ Մսերեանց, իր ծնողի. որոյ օրինակն(1) առաքի ընդ սմին : Զկնի աւարտման հայերէն ճառին կարդացուեցաւ հաշուեցուցակն Ճեմարանին վասն վերջին ամի. բաժանեցան աշակերտաց, որք արժանացեալ էին՝ պատրաստուած պարգեւքն, և երգիչքն երգեցին զերգն «Տէր կեցո զԹագաւորն»: Այսու վերջացաւ հանդէսն : Ի 15 Սեպտեմբերի, այն է տօնախմբութեան երրորդ օրը, պարահանդէս եղաւ աշակերտաց համար 'ի Ճեմարանին:

Ճեմարանին հաշուեցուցակէն երեւի թէ 'ի վերջին թուականիս եղած են նոյն ուսումնարանին մէջ 158 աշակերտք, յորոց 117 էին Հայ, 39 Ռուս. 1 հռոմէական, և 1 Լուտերական : Ազնուական դասատանց մէջ եղած են 8 աշակերտք. իսկ Կիմնազիական դասատանց մէջ 129, և 'ի նախակրթարանին 21 : Ընդունիմարան 'ի աշակերտաց թիւն յայսմ ամի է 19 :

Ճեմարանի դրամական դրամագլուխն, նուիրեալ 'ի տանէն Լազարեանց, հասանում է այժմ 862,782 մանէթ 75 կոպ. արծ. և եթէ այս նուիրաբերութեան վերայ յաւելցնեմք և նուիրաբերութիւնք Գասպարեանի, Մնացականեանի և Արղութեանցի, այն ժամանակ կը հասանէ ց916,408 մանէթ 46 կոպ. արծաթ :

Հոգաբարձու Ճեմարանի Նորին Գերազանցութիւնն Խաչատուր Յովակիմեան Լազարեան չգտնուելով աստ, ոչ կարաց ներկայ գտանիլ հանդիսին :

—Տեղական առաջնորդութեան վիճակիս Գաբրիէլ վարդապետն Այվազեան կայսերական հրամանաւ արձակեցաւ յիւր պաշտօնէն Յուլիսի 16ին : * * *

յանել, որն այսպէս համառօտիւ Ճեմարանի եղեն սկզբնապատճառք, հիմնադիրք և կառուցողք : Ո՞վ որ տես և այժմեան հոգաբարձուի սրտին՝ Տեառն Խաչատրոյ Լազարեան գլխոյ զգաստութեան մանաւանդ նել գոհութիւն՝ շնորհակալու մտօք, այն ինչ գիտեն ամենքն՝ զի մեծ են և որ 'ի նմանէն մատակարարեցան և մատակարարին բարիք՝ յազգիս, այն ինչ գիտեմք և մեք՝ զի մեծ են և հանապազորդեան ջանք նորա և փոյթ վասն Ճեմարանիս 'ի լաւ անդր յառաջադիմութեան, մեծ են դարձեալ և խնամական սիրոյն նորա բարեգործութիւնք, զորս մի ըստ միոջէ 'ի մանկանցս աշակերտելոց ցուցանէ անխտրաբար, որպէս խրոյն ցուցանէ զաւակաց՝ հայր ծնեալսեր :

Եւ զի յայտնի են արդէն առաջնեալքս ամենայն՝ և այլոյն մերոց ազգայնոց, մանաւանդ որոց ընդ հովանաւ կայսերութեանս հովանեաւ քաղաքական վարին կեանս, տօնակից մեզ լինին ուրեմն և նոքա իբրև երախտաւորք երախտագէտք. տօնեսցեն ընծաութեամբ զառաջինս զայս Յոբելեան Ճեմարանիս հիմնարկութեան. բարձրացուսցեն հոգւով զաղաչանս խնամակալութեան զանձկանաւ լին յիշատակ. օրհնելով օրհնեսցեն զկեանս Աղէքսանդրի Երկրորդի՝ զմեծի Ինքնակալին ամենայն Ռուսաց, հայցելով աղօթիւք յամենակալն Թագաւորէ մշանջենաւոր հաստատութիւն աթոռոյ ՆՈՐԱ :

Կրօնուսոյց վարժապետ Լազարեան
Ճեմարանի Արեւելեան լեզուաց :
Մ. ՄՍԵՐԵԱՆՑ

Ի 13 Սեպտեմբեր 1865 ամի :

Ցաւալի սրտիւ կը տեսնեմք թէ Կոստանդնուպոլսոյ սուրբ Փրկչի ազգային հիւանդանոցին դրամական ամենաթշուառ կացութիւնը օրըստօրէ կը ծանրանայ և անոր մէջ պատսպարեալ դժբաղդ հիւանդները՝ գուցէ շատ չանցած՝ անդարման և անօթի պիտի մնան: Յիշեալ ազգային հաստատութեան մեծարգոյ և բարեխնամ Հոգաբարձութիւնը՝ այս ցաւալի կացութեան վրայօք նամակ մի ուղղած է առ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարք Հայրն : Այս նամակէն, որ Մասիսին 709 թուոյն մէջ հրատարակուած է, հետեւեալ հատուածը կը քաղեմք, հարուստ ազգայնոց թէ հեռաւորաց և թէ մերձաւորաց մարդասիրական ուշադրութիւնը անոր վերայ հրաւիրելով. քանզի սրբազան Պատրիարքը դանձ չունի, որ բանայ ու անոնց բաժնէ. այլ հարկաւ հարուստներուն և Ամիրաներուն պիտի դիմէ. որոնք 'ի վաս ազգին անարգուեցան և կանարգուին միշտ ազգային քանի մի լրագիրներէ : Եւ նշանակութեան արժանի է որ այս բանը կըլլայ թոյլտուութեամբ ազգային Վարչութեան և երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն. որոնք այսօրուան օրս հիւանդանոցին սարսափական պիտոյքը հոգալու անգամ դժուարութիւն կըկրեն : Ինչու. վասնզի վշտացուցին ազգին հարուստները. ըսել է որ տակաւին չեն գիտեր թէ առանց դրամոյ բան մի չկրնար ըլլալ և դրամն է որ ամեն բան կընէ :

Ահաւասիկ յիշեալ հատուածը .

"Կըփութանք կրկին անգամ Ձեր բարձր Սրբազնութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել հիւանդանոցին ներկայ թշուառ ու սպառնալի կացութեան վերայ. ըստորում հիւանդանոցը բոլորովին զուրկ է փայտէ ու ածուխէ և ամեն տեսակ ձմեռային մթերքէ ու օրական անհրաժեշտ պիտոյքներէ. իսկ պաշտօնեայք որ ութն ամսէ 'ի վեր ամենեւին թոշակ առած չեն, պաշտօններէն խոյս տալու վրայ են : Հոգաբարձութիւնը հազիւ թէ ամիս մ'ալ զանոնք կեցընելու յաջողած է : Վերջապէս, սրբազան Տէր, հիւանդանոցի վիճակը խիստ աղէտալի է. զայս կըծանուցանենք և անմիջական դարման կըխնդրենք":

Այս հինգշաբթի օրը արքունի ճարտարապետ Պալեան մեծապատիւ Կարապետ ամիրայի դուստր ազնուուհի Սոփիա օրիորդին և Սարաֆեար Քեաւխասի մեծապատիւ Փափազեան Գէորգ ամիրայի երկրորդ որդի ազնուափայլ Յարութիւն աղային նշանտուութիւնը կատարուեցաւ ազգային Պատրիարքարանը : ՄԱՍԻՍ

(1)Մեր ընթերցողները ներկայ թուոյս Յաւելուածին մէջ պիտի տեսնեն այս ճառը : Ծ. Խ :

— Իզմիրի վիճակիս երեսփոխանական ընդհանուր ժողովոյն կազմուիլը 'ի ժամանակին ծանուցած եմք. սակայն քոլէրային երեւան ելլելուն պատճառաւ, յիշեալ ժողովոյն դիւանին կազմութիւնը յապաղեցաւ մինչև անցեալ հինգշաբթի՝ օրը 7 Հոկտեմբեր: Նոյն օրը, մեր առաջնորդական փոխանորդ գերապատիւ տէր Գէորգ վարդապետին նախագահութեամբ երեսփոխանները 'ի ժողով գումարուեցան ազգային առաջնորդարանը և Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը համեմատ ընդհանուր ժողովը քուէարկութեամբ իւր դիւանը կազմեց հետեւեալ կերպիւ.

Մեծարգոյ Տեարք,
Մարտիրոս Թաղթաղեան, ատենապետ,
Մկրտիչ Ս. Նէքիզեան, փոխ ատենապետ,
Պօղոս Գ. Պալդազարեան, ատենադպիր,
Կիրակոս Ա. Նէքիզեան, փոխ ատենադպիր :

Երեսփոխանական ընդհանուր ժողովը իւր դիւանը օրինաւորապէս կազմելէ ետև, փութացաւ ամսոյս 10ին կիրակի օրը՝ Քաղաքական ժողովը կազմելու. որուն անդամները 8 հոգի ըլլալ որոշուեցաւ քուէարկութեամբ, և ապա այս անձինքը ընտրուեցան հետեւեալ կերպիւ.

Անդամք քաղաքական ժողովոյն,
Մեծարգոյ Տեարք,
Սիմոն Վէմեան,
Մկրտիչ Ս. Նէքիզեան,
Խաչատուր Յով. Նէքիզեան,
Գէորգ Սուլթանեան,
Կիրակոս Ա. Նէքիզեան,
Եփրեմ Պուռունսուզեան.
Յովհաննէս Սիմոնեան:
Գէորգ Նըլմասեան :

Սուրբ Երուսաղէմի Պատրիարք ամենապատիւ Տ. Եսայի սրբազան արքեպիսկոպոսը՝ իւր ազգասիրական և ուսումնասիրական գովելի եռանդէն շարժեալ՝ հաճեցաւ 32 հատոր հայերէն պատուական գիրքեր յուղարկելու 'ի նուէր Թանգարանին սուրբ Մեսրոպեան վարժարանին, ձեռամբ Տէօքմէճեան տէր Կարապետ արժանապատիւ քահանային քաղաքիս :

ՄՈՒՍԱՅՔ Ս. ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ

Առաջին դասարանին աշակերտաց ուսանելու աշխատասիրութիւններն են, որոնք՝ 'ի քաջալերութիւն ուսանողաց եւ 'ի ցոյց արդեանց Մեսրոպեան վարժարանին, 'ի լոյս ընծայուեցան 'ի տպարանի Տետեեան, որ 'ի Զմիւռնիա :

Այս տետրակը՝ որ ութածալ 32երեսէ բաղկացեալ է, կըծախուի 3 դուրուշի գնով, 'ի նպաստ ծախուց Թանգարանի յիշեալ ազգային վարժարանին :

ՊԱՆԴՈԿ ՏԱՆԻՄԱՐՔԱՅԻ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Hôtel du Danemark et d'Arménie,
13, rue Neuve St-Augustin.

Փարիզի մէջ եղած այս պանդոկը, որ Պօրսայի՛ն Ծառուղիներուն, (պուլըվար) եւ թատրոններուն մօտ է, այսօրուան օրս ամեն օգտակար միջոցները կըմատուցանէ օտարականաց :

Իրենց ծառաներովը ճանապարհորդութիւն ընող գերդաստանները՝ մեծ եւ պզտիկ պատշաճաւոր սենեակներ պիտի գտնեն նոյն պանդոկին մէջ, եւ մասնաւոր անձինքը՝ կահկարասիքով փառաւորապէս զարդարեալ սենեակներ :

Ամեն ճանապարհորդները, որ յիշեալ պանդոկը քիչ կամ շատ ժամանակ բնակած են, կըհամաձայնին գովելու անոր մաքրութիւնը, բարեկարգութիւնը եւ ամեն բանին գնոց չափաւորութիւնը :

Սինեօր Ն. Սարրի իտալացի Ֆոթօկրաֆը՝ Իզմիրէն մեկնելուն պատճառաւ՝ Ֆոթօկրաֆիայի իւր մեծ գործարանը պիտի վաճառէ. ուր կը գտնուին ընտիր մեքենաներ, մամուլներ, ապակիներ, քիմիական արտադրութիւններ, շրջանակներ եւայլն եւայլն: Գործարանը՝ Քազէն Լօրօբէն կոչուած Ֆրենքխանն է. եւ ով որ ծախու առնուլ կուզէ, պէտք է որ տեսնուի սինեօր Սարրիին հետ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Կայսերական հրովարտակաւ, բարեպաշտական հաստատութեանց (էվքաֆ) վերատեսչութիւնը վսեմ. Մէհէմմէտ Րիւշտի փաշային յանձնուեցաւ։

—Վերջեալ կայսերական հրամանագրով, մեծարգոյ տեարք Թընկրեան Արիֆ էֆէնտին և Խրիստաքի Զողրաֆօս էֆէնտին, որոնք պատուաւոր սեղանաւորներ են, տէրութեան առաջին կարգի երկրորդ աստիճանի պաշտօնատար անուանեցան։

—Մեծին Բրիտանիոյ նոր դեսպան վսեմափայլ լորտ Լէյնս անցեալ ամսոյ 30ին հասաւ 'ի մայրաքաղաքս Գոռատոք կոչուած անգղիական պատերազմական շոգենաւով։

Նորին Վսեմութիւնը ներկայ ամսոյս 2ին, ուղեկցութեամբ դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնատարաց, ամենքն ալ միակերպ փառաւոր հագուստով, Բարձրագոյն Դուռը գնաց և այցելութիւն ըրաւ արտաքին գործոց տեսուչ բարձրապատիւ Ալի փաշային և Մեծ—Եպարքոս բարձրա. Ֆուատ փաշային, որոնք բաղում յարգանօք և արժանաւոր պատուով ընդունեցան Անգղիոյ Թագուհւոյն երեսփոխանը։

Վսեմափայլ լորտ Լէյնս և նախորդ դեսպան վսեմափայլ սըր Հէնրի Պիւլըվէր ամսոյս 6ին չորեքշաբթի օրը կայսերական պալատը երթալով պատիւ ունեցան օգոստափառ Սուլթանին ներկայանալու։ Լորտ Լէյնս իւր դեսպանական պաշտօնին վկայագիրը յանձնեց Նորին Վեհափառութեանը և Անգղիոյ նախորդ դեսպանը իւր հրաժարական յարգանքը մատոյց օսմանեան մեծազօր վեհապետին։

—Ասպրիոյ դեսպան մօսիւ սը Բրօքէշ Օսթէն սեպուհը՝ որ անյապաղ կըսպասուէր 'ի մայրաքաղաքս, անցեալ շաբթու Թրիեստու շոգենաւով հասաւ և անմիջապէս սկսաւ իւր պաշտօնը 'ի գործ դնել։

Նորին Վսեմութիւնը փութացաւ այցելութեան երթալու բարձրապատիւ Մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց տեսուչ բարձրա. Ալի փաշային։

—Լիբանանու ընդհանուր կառավարիչ վսեմափայլ Տաւութ փաշան՝ օգոստափառ Սուլթանին ներկայանալով և Նորին Վեհափառութենէն 'ի նշան գոհունակութեան շքեղազարդ Թուր մի ընդունելէն ետև, ամսոյս 4ին օսմանեան պատերազմական շոգենաւով մի Ճամբայ ելաւ իւր պաշտօնին երթալու։

—Կըհաստատեն, թէ մայրաքաղաքիս մէջ քոլէրային առաջքը առնելու համար Բարձրագոյն Դրան ըրած ծախքը 20,000 լիրայի կըհասնի։ Այս գումարը անշուշտ խիստ չափաւոր է բաղդատութեամբ արտաքոյ կարգի մարդասիրական կարգադրութեանց՝ զորս օսմանեան կառավարութիւնը հարկ համարեցաւ 'ի գործ դնել 'ի նպաստ Կ. Պօլսոյ բնակչաց։

—Մայրաքաղաքիս մէջ Օգոստոսի 25ին պատահած մեծ հրդեհէն վնաս կրող չքաւորաց օգնութեան համար բացուած ստորագրութիւնը կըշարունակուի, և մինչև ցայսօր ժողվուած դրամոց գումարը՝ 3 միլիոն 700 հազար ղուրուշի չափ է։

—Մեծաշուք քիր Զարիֆի Յոյն սեղանաւորը անցեալ կիրակի օրը, Թարաբիայի իւր ամարանոցը փառաւոր հացկերոյթ մի տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան բարձրապատիւ Մեծ—Եպարքոսը, բարձրապատիւ Ալի փաշան, Արդարութեան բարձրագոյն ատեանին նախագահը, բարձրապատիւ Մուստաֆա Ֆազըլ փաշան, վսեմ. Գապուլի փաշան, Արիսթիտի—Պէյը, և Զողրաֆօս Խրիստաքի էֆէնտին։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Զմիւռնիա, 16 Հոկտեմբեր։

Նահանգիս ընդհանուր կառավարիչ վսեմափայլ Ռաշիտ փաշային՝ Իզմիրի մէջ քոլէրայի տիրած ժամանակը 'ի գործ դրած մարդասիրական անձնանուէր ընթացքը և բարերարութիւնները օգոստոսափառ Նափոլէոն կայսեր ականջը հասնելով, բարեհաճեցաւ Պատուոյ Լէգէոնի կարգին հրամանատարի աստիճանը շնորհելու Նորին Վսեմութեանը։

—Նափոլէոն կայսրը հաճեցաւ նաև Պատուոյ Լէգէոնի կարգին պաշտօնատար անուանել զվսեմաշուք Պէնթիվօլյօ կոմսը, որ Իզմիրի Գաղղիոյ ընդհանուր հիւպատոս է և այժմ Փարիզ կըգտնուի. նմանապէս նոյն կարգին ասպետութեան աստիճանը շնորհեց մօսիւ Կէրէնին, որ նոյն հիւպատոսարանին ատենադպիր(քանցլիէռ)է։

—Բօղազ—Տաղը կոչուած երկրին ապստամբները, կայսերական կառավարութեան մարդասիրական առաջարկութեանցը խոնարհաբար ականջ կախելով, կատարելապէս և առանց պայմանաց հնազանդեցան։ Հետևաբար անոնց գլուխ և առաջնորդ եղող Ահմէտ—Պէյը անցեալ շաբթու հասաւ Իզմիր ընկերութեամբ իւր ընտանեաց և 1—2 օրէն ետև Կ. Պօլիս գնաց։

Օգոստոսափառ Սուլթանը փաշայութեան աստիճան շնորհելով Ահմէտ—Պէյին՝ Պիլէճիքի կառավարչութեան պաշտօնը յանձնած է անոր։

—Իզմիրէն մինչև 'ի Գասապա երկաթուղւոյն ընկերութիւնը մեծապէս կըյառաջադիմէ և մինչև Մանիսա երթալու ճանապարհը արդէն կատարուած ըլլալով, ամսոյս 11ին կիրակէ օրը յիշեալ երկաթուղւոյն ընկերութեան հրաւիրանօքը՝ վսեմափայլ Ռաշիտ փաշան, մեծաշուք Շէֆքէթ—Պէյը, վսեմափայլ Նէճիպ փաշան, քաղաքիս Միւֆթին, Մոլլան և ուրիշ երևելի անձինք յատուկ շոգեկառքով Մանիսա գացին. ուր ընկերութեան հոգատարութեամբը նախաճաշիկ մի պատրաստուած էր. և սեղան նստելէ յառաջ Միւֆթին պարագայից յարմար բարեմաղթութիւններ ըրաւ, և յետոյ չամպանեաներ խմուեցան՝ 'ի կենդանութիւն օգոստոսափառ Սուլթանին և Անգղիոյ վեհափառ Թագուհւոյն։ Ամսոյս 13ին օրը հասարակաց առաջին երթևեկութիւնը հանդիսիւ սկսաւ 1500ի չափ ճանապարհորդով։ Նոյն օրը երկաթուղւոյն վարչութիւնը՝ Իզմիրէն Մանիսա երթալու և վերադառնալու համար տոմսակներ պատրաստած գինելով. իսկ այժմ երթալու և վերադառնալու սահմանեալ գիներն են, առաջին կարգ՝ 75 ղուրուշ, երկրորդ կարգ՝ 56 ղ. երրորդ կարգ՝ 38 ղ։ Իսկ միայն երթալու գիներն են. առաջին կարգ՝ 50 ղուրուշ, երկրորդ կարգ 37 ղ, երրորդ կարգ՝ 25 ղ։ Իզմիրէն մինչև Մանիսա ճանապարհորդութիւնը 2 1/2 ժամ կըտևէ։

—Լոնտոնէն հասած վերջին նամակները լորտ Բէլմըրսթընին մահուան տխուր լուրը կըծանուցանեն։ Նորին Վսեմութիւնը՝ որ շատ տարիէ 'ի վեր Մեծին Բրիտանիոյ արտաքին գործոց տեսուչ և առաջին պաշտօնեայ էր, 1784ին ծնած է. ըսել է որ 81 տարուան էր։ Հանգուցեալը իւր խորին կենցաղագիտութեամբը և իւր քաղաքական խոհեմ ընթացքովը մեծամեծ ծառայութիւններ մատուցած է իւր հայրենեացը. ուստի տարակոյս չկայ թէ անոր մահը ընդհանուր սուգ և տրտմութեան պատճառ պիտի ըլլայ Անգղիոյ մէջ։

Ազգային քաղաքական ժողովը, որուն կազմութիւնը անցեալ երեք ծանուցած էինք, իւր դիւանը կազմեց, որ են Մեծարգոյ տեարք,

Խաչատուր. Յովհ. Էփրեղեան, ատենապետ,
Սիմոն Վէլեան, փոխատենապետ,
Կիրակոս Ա. Էփրեղեան, ատենադպիր,
Գէորգ Սուլթանեան, փոխատենադպիր։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Բաղդատութեամբ նախընթաց շաբթուց՝ այս շաբթու հանդարտութիւն կար մեր վաճառանոցը, և միայն ափիոնը, Ճէհրին և լուացուած բուրդը քիչ մը փնտռուեցան։

Բամպակը՝ որ անցեալ շաբթու մինչև 1070 ղուրուշի վաճառեցաւ աղէկ տեսակը, յետ այնորիկ 'ի պատճառս Լոնտոնէն հասած անյաջող լրոց 1020ի ծախուեցաւ. և այսօրուան օրս գնող առնող չկայ։ Քաղաքիս մէջ այժմ 1800 հակ բամպակ կըգտնուի։

ԾԱՆՕՑՈՒՄ

Ըզմիրդը իգլազ լիմին օլան Մարութեան Սարգիսին ալաճաքլըլարը իչուն բարիխտէն իյթիպարէն 21 կիւն զարֆընտա մալլուպլէրի սենէտտարը իլէ նեաէն իպարէթ օլանընը միւպէյին պիրէր քըթա խիւլասա փուսուլալարընը սէօյլիւք Վէզիր հանընտա սարիճ մերքումին մեսալինի իհլազիյէսինէ սինտիր քային օլան Թագւոր աղա Պարծանքեանըն իպրազ իտէճէքլէր տիր, սալէֆ էլ զիքր 21 կիւն խիթամընտան սօնրա քանունը թիճարէթին 200 իւնճի պէնտի անքէամը իքթիզասընճա պէյան վէ իտտաա օլնան մարլուպլարըն թէֆթիֆինէ իպթիտար օլնաճագտըր։

Իզմիր, 15 Հոկտեմպեր 1863։

ԻՄԶԱ

Վիւժ քօմիսէր

Զէլէպօն Մորտօփ։

—Լրագրոյս նախընթաց թուով իմաց տուինք հասարակութեան, թէ մօսիւ Միշէլ Պրաճիօլիին կահկարասիքը Հոկտեմբերի 13—25ին օրը հրապարակական աճուրդով պիտի վաճառուին։ Այս վաճառումը, քանի մը պատճառաց համար՝ Հոկտեմբերի 19—31ին երեքշաբթի օրը պիտի ըլլայ, առաւօտեան ժամը 10ին ըստ եւրոպացւոց, 'ի Սինանօղլու խանը յիշեալ մօսիւ Պրաճիօլիին տունը։

ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

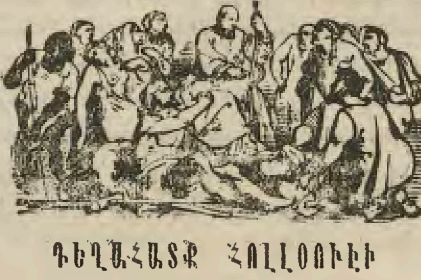

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈԼԼՕՈՒԷԻ

ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

Մարդոյս ջղային դրութեան (ներվէզ) հաստ յոգնած ըլլալը սոսկալի ախտ մըն է և ջիղերուն ամենափոքրիկ շարժումը կամ գրգռութիւնը վնասակար է յոյժ. վասն զի դիւր գտնելու է անոր դեղը։ —Միակ դեղը այս է. քիչ խմէ գինի, գարեջուր, և ոգելից ըմպելիք. և աւելի աղէկ կըլլայ որ բոլորովին հեռանաս անոնցմէ, և ամենևին չխմես. նմանապէս խահվէ մի խմեր, և անոր տեղ թեթև թէյով (չայ) գոհ եղիր։ Կարելի եղածին չափ մաքուր օդ ծծէ, ամեն գիշեր իմ դեղահատերէս երեք կամ չորս հատ կըլլէ, շատ միս կեր և համեմունքէ (պահար) հեռու կեցիր։ Եթէ այս օգտակար կանոնները ճշդութեամբ 'ի գործ դնելու ըլլաս, միտքդ շուտով պիտի հանգստանայ, մարմինդ առողջ պիտի ըլլայ և պիտի մոռնաս թէ ջղաց շարժումն ունեցար։

ԱՆԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ ՆԵՐԻԿԱԾԱՆՑ

Այս գործարանաց վերաբերեալ ամեն հիւանդութեանց մէջ, թէ կեղանքը չափէն աւելի ջրալից կըլլան կամ բաւական չեն ըլլար, թէ քարը կամ աւազը երիկամանց կը հասնին կամ թէ անոնց մէջ ցաւեր կը գտնեն մէջքին համապատասխանած մասը։ Այս ամեն հիւանդութեանց ժամանակը պէտք է Հոլլօուէի դեղահատերը առնուլ տրուեալ հրահանգաց համեմատ և անոր օծանելիովը շփել երիկամանց վարի կողմը անկողին մտնելու ժամանակը։ Այս դարմանը անմիջական օգնութիւն մի պիտի մատուցանէ, մինչ ուրիշ դեղերը զուր տեղը գործածուած պիտի ըլլան։

ՍՏԱՄՈՔՍԻ ԱՒՐՈՒԻԼԸ

Ոչ և՛ է դեղ մի չկրնար ստամոքսի զօրութիւնը նորոգել և աղէկցնել այն շուտով՝ ինչպէս այս դեղահատերը. որոնք անբարեխառնութենէ կամ վատթար կերակուրէ պատճառած բոլոր թուլութիւնը կը վանեն և կը հանեն 'ի լեարդէ (ջօբա ճիյէր), որուն գործողութիւնը կը կարգադրեն. ջիղերու սաստիկ ձգտման (սբազմ) դէպքերու մէջ զարմանալի ներգործութիւն մի ունի և լեարդի ու ստամոքսի ամեն անկարգութիւնները միշտ կը բժշկէ։

ԲՈՐԲՈՔՈՒՄՆ ԹՈՔԱՌԱՑԻՑ (պրօնշիթ) ՀԱԶ ԵՒ ՀԱՐԲՈՒԽ

Շնչառութեան վերաբերեալ գործարանաց հիւանդութիւնը ամեն ախտէն աւելի յաճախ կը պատահի և երբեմն աւելի վտանգաւոր է։ Ասոնց գործողութեանց անկարգ ընթացքին առաջին նշանները կրնան միշտ կարգադրուիլ Հոլլօուէի հռչակաւոր դեղահատից միջոցաւ։ Ասոնք շուտով կը դարմանեն արեան որ և է առժամանակեայ անշարժութիւնը, կը թեթևցնեն խցուած շնչերակները, կը բարեխառնեն շնչառութեան սաստիկ արագութիւնը և կարողութիւն կուտան շնչափողին ու թոքերուն դիւրութեամբ ու կանոնաւորապէս գործելու։ Այս դեղահատերը՝ իրենց մաքրողական զօրութեամբը կը սրբեն արիւնը ամեն աղտեղութիւններէ, և այս եղանակաւ կը զօրացնեն դրութիւնը (ներվէզ) ընդդէմ ծիւրական ախտի, շնչարգելութեան, և ուրիշ թոքային տկարութեանց։

ՏԿԱՐԱՑԵԱԼ ՄԱՐԴԿԱՑԻՆ ԲԱՂԿԱՑՈՒԹԻՒՆՔ

Տկարութեան, թուլութեան և ջղացաւութեան դէպքերու մէջ, որոնք որ և է բնական կամ դերբնական չափազանցութենէ յառաջ եկած են, այս դեղահատից այլայլիչ և նորոգիչ ներգործութիւնը մեծապէս օգտակար է. քանզի մարսողութիւնը կը վերահաստատէ, մարմնոյն ամեն հիւթոյ թափումը կը կանոնաւորէ, ջղային դրութիւնը կը զօրացնէ, հիւանդին միտքը կը յարդարէ և վերջապէս առողջութիւնը ձեռք կը բերէ։

Հոլլօուէի դեղահատերը ամենէն օգտակար դեղերն են հետևեալ հիւանդութեանց համար։

Շնչարգելութիւն,	Յօդացաւութիւն,	Թոքացաւութիւն,
Մախձային ախտ,	Տեւատեսութիւն,	Յաւք որովայնի,
Խիթ (ղօնճը),	Զրգողութիւն,	Միզարգելութիւն,
Հարբուխ,	Անմարսողութիւնք,	Բորբոքումն,
Ծիւրական ախտ,	Դալուկն,	Ախտք ընդերաց,
Թանչ (տիզանթէրի),	Բարախիւն սրտի,	Անկանոնութիւնք կանանց,
Խոյլ պարանոցի,	Քար կամ խիճ միզանոցի,	Մարմնային հիւանդութիւնք,
Վերնոտութիւն,		
Ներքին հիւանդութիւնք	Գլխացաւութիւն,	
Փորացաւ,	Ափրոդիտեան ախտք,	Խցողութիւնք։

Այս դեղահատերը, որ կը շինուին Հոլլօուէ բժշկին անձնական վերատեսչութեամբը, կը վաճառուին իւր գործարանը 'ի Լոնտոն, Սթրէնտ կոչուած թաղը թիւ 244, 'ի գին 1 և 1 1/2 շիլինի, 2 3/4 և 4 1/2 շիլինի տուփը, ըստ մեծութեան տփոց։

Գիտել արժան է որ տպեալ հրահանգներ կան ամեն լեզուով, որոցմէ մէկ հատ կը գտնուի իւրաքանչիւր տուփին մէջ 'ի տեղեկութիւն հիւանդաց, ամեն պարագայից մէջ։

Խմբագիր—տէր լրագրոյս,
[illegible] Գ. Պալթազարեան։

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՅՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ